

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2500/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 102.K.701.275/2022/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] Az indítványozók jogi képviselőjük (Karsai Dániel Ügyvédi Iroda; képviseli: dr. Frank Evelyn) útján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, amelyben a Szegedi Törvényszék 102.K.701.275/2022/12. számú ítélete – Békés Vármegyei Kormányhivatal 571.795-8/2022. számú határozatára kiterjedő hatállyal - mint alaptörvény-ellenes bírói döntés megsemmisítését kérték. Az indítványozók kérték továbbá azt is, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a Szegedi Törvényszéket a panasszal támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztésére.
- [2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye és a panasz az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 1.1. A perben nem állt eladó és a vevő adásvételi szerződést kötöttek a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) hatálya alá tartozó szántó művelési ágú ingatlan 20/32-ed tulajdoni hányadára. Az indítványozók (testvérpár) az adásvételi szerződés közzétételét követően, mint elővásárlásra jogosultak, külön-külön, de szövegében egyező elfogadó nyilatkozatot tettek. Az indítványozók elfogadó nyilatkozatai tartalmzták, hogy az adásvételi szerződést magukra nézve teljes körűen elfogadják, viszont nyilatkozataik tartalmzták azt is, hogy „ha és amennyiben [...] testvérem is élni kíván elővásárlási jogával, úgy elővásárlási jogomat vele együtt fele-fele, azaz 1/2 - 1/2 arányban kívánom gyakorolni az adásvétel tárgyát képező 20/32-ed tulajdoni illetőség vonatkozásában”.

- [4] A Békés Vármegyei Kormányhivatal (a továbbiakban: Kormányhivatal) - mint mezőgazdasági igazgatási szerv és a közigazgatási per alperese – megállapította, hogy az indítványozók az elővásárlási jog gyakorlása szempontjából megelőzik a szintén elővásárlásra jogosult vevőt. A helyi földbizottság állásfoglalásában mind a vevő, mind pedig az indítványozók tulajdonszerzését támogatta. Ugyanakkor a Kormányhivatal utólagos vizsgálatot követően a szerződés szerinti felek között hagyta jóvá az adásvételi szerződést, mert az adásvételi szerződés tárgya az ingatlan 20/32-ed tulajdoni hányada volt, elfogadó nyilatkozatot erre lehetett tenni. Az indítványozók külön, nem pedig együtt, egy okiratban tettek elfogadó nyilatkozatot, a Földforgalmi törvényben előírt közös joggyakorlásnak megfelelően. Az indítványozók által tett feltétel alapján a másik indítványozó joggyakorlása esetén $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányban kívánnak tulajdont szerezni, amely az ajánlat felének elfogadását jelenti. A Földforgalmi törvény 21. § (8) bekezdése szerint az eladót kizárólag olyan elfogadó jognyilatkozat köti, amelyben az elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződést magára nézve teljes körűen elfogadott. A Kormányhivatal szerint nem lehet feltételhez kötött az ajánlat teljes körű elfogadása, mert a feltétel teljesülése kihatással van a szerződés létrejöttére. A Kormányhivatal nem jogosult az indítványozók tényleges akaratának felderítésére.
- [5] Az indítványozók azonos tartalmú keresetet nyújtottak be a Kormányhivatal határozatával szemben, melyben a határozat megsemmisítését és a Kormányhivatal új eljárásra kötelezését kérték. Keresetükben az indítványozók – egyebek mellett – arra hivatkoztak, hogy elfogadó nyilatkozataik egyértelműek, azokban teljes körűen elfogadták az adásvételi szerződést, a bennük foglalt kitétel csupán a jövőbeni viszonyuk rendezését szolgálta. Az indítványozók szerint a Kormányhivatal jogsértő módon járt el azzal, hogy nem tett eleget tényállás-tisztázási kötelezettségének és hogy mellőzte a Földforgalmi törvény 22. § (2) bekezdésében és 29. §-ában foglaltakat. A bíróság a perek egyesítését követően az indítványozók kereseteit elutasította és megállapította, hogy a Kormányhivatal határozata a keresetben megjelölt okból nem jogszabálysértő. A Szegedi Törvényszék szerint az indítványozók az önálló és a közös joggyakorlás módját nem egyértelműen választották meg, viszont a Kormányhivatal nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy értelmezze az indítványozók szándékát. A Szegedi Törvényszék álláspontja szerint a Kormányhivatal okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy nem az adásvételi szerződés szerinti ajánlatot fogadták el az indítványozók, így nyilatkozatuk annak tárgyától eltér.
- [6] 1.2. Az indítványozók ezt követően nyújtottak be alkotmányjogi panaszt, melyet az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére, XXIV. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapítottak az alábbiak szerint.
- [7] Az indítványozók tulajdonhoz való joguk sérelmét abban látták, hogy a Kormányhivatal és a Szegedi Törvényszék önkényesen megfosztotta őket a Földforgalmi törvényben biztosított elővásárlási joguktól, mint tulajdoni várománytól.

- [8] Az indítványozók szerint a Kormányhivatal megsértette a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogukat azért, hogy figyelmen kívül hagyta a tartalom szerinti elbírálás alapelvét és az indítványozók akaratát az elfogadó nyilatkozatok értékelésekor. Az indítványozók álláspontja, hogy a Kormányhivatal határozata a törvényi, az alaptörvényi követelményeknek és önmagának is ellentmond, eljárása nem volt ügyfélközpontú. Az indítványozók szerint a Kormányhivatal ellehetetlenítette jogérvényesítésüket.
- [9] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét is állították az indítványozók. Az alkotmányjogi panaszban előadottak alapján a Szegedi Törvényszék elmulasztotta az indítványozókat ért jogsérelem vizsgálatát. Az indítványozók szerint a bíróság a Kormányhivatal elfogadó nyilatkozatok valódi értelmének feltárására vonatkozó kötelezettségét és nem azt vizsgálta, hogy megfelel-e a Kormányhivatal elfogadó nyilatkozattal kapcsolatos eljárása a tartalom szerinti elbírálás elvének. Elmulasztotta tehát a bíróság a hatósági eljárásra vonatkozó alapelvek értékelését.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [11] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézhezvételétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók az alkotmányjogi panaszt határidőben terjesztették elő, a hiánypótlást határidőben küldték meg az Alkotmánybíróság részére. Az indítványozók jogi képviselővel járnak el, a jogi képviselő a meghatalmazását csatolta.
- [12] Az indítvány megfelel az Abtv. 27. §-ban meghatározott feltételeknek. Az indítványozók, mint az alkotmányjogi panaszra okot adó per I. és II. rendű felperesei, jogosultnak és érintettnek is tekinthetők, a jogorvoslati lehetőségeket kimerítették. Az Alaptörvény indítványozók által megjelölt cikkeiben rögzített jogok az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogoknak tekintendők.
- [13] 2.2. Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem kritériumainak megfelel, megjelölte az indítványozók jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó alaptörvényi, valamint törvényi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont] és tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megsértett rendelkezéseivel, továbbá kifejezett kérelmet ad elő a megsemmisítésre [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) és f) pont].

- [14] 3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [15] 3.1. Az indítványozók az ügy alkotmányjogi jelentőségét a tulajdoni várománnyal kapcsolatos alkotmánybírói gyakorlat lehetséges fejlesztésében látták.
- [16] Az indítványozók hivatkoztak az Alkotmánybíróság tulajdoni várományra vonatkozó gyakorlatára. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy „[a]z Alaptörvény tulajdonhoz való jogként a törvények által meghatározott jogosítványokat védi azokkal a további kiegészítésekkel, melyeket az Alkotmánybíróság az egyes esetek eldöntése kapcsán más alapvető jogok és alkotmányos értékekkel együtt szemlélve még a tulajdonjog alkotmányos védelmi körébe vont [pl. a pénzügyi lízingbevevő tulajdonosi várománya, 15/2014. (V. 13.) AB határozat]. Ebből következik, hogy a korábban tulajdonként megszerzett (és így az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló) vagyoni jogi igényeket védi az Alaptörvény XIII. cikke” {3050/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [19]; 3156/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [17] Az indítványozók érvelésére az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy már több döntésében vizsgálta a Földforgalmi törvényben biztosított elővásárlási jog alkotmányjogi természetét. A 17/2015. (VI.5.) AB határozat [67] bekezdése szerint „[a]z elővásárlásra jogosultság nyilván korlátozza a vevő érdekeinek teljesedését, nem korlátozza azonban az eladóét. Ez a szabályozás alkotmányjogi relevanciával annyiban bír, amennyiben az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog a tulajdon szerzésére irányuló vételi szándékot nem védi, az eladói szándékot viszont igen”. Megerősítette az Alkotmánybíróság azon értelmezését is, mely szerint „az alkotmányos tulajdonvédelem a meglévő tulajdonra vonatkozik, a tulajdonhoz való jog nem biztosít jogot a tulajdonszerzésre” (Indokolás [67]).
- [18] A 3244/2017. (X.10.) AB határozatban, illetve az arra hivatkozó 3157/2020. (V.21.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „a jogalkotó által biztosított, a szomszédokat és helyben lakókat megillető, termőföldre vonatkozó elővásárlási jogot az Alkotmánybíróság mindig is alkotmányjogi szempontból méltányolhatónak, megengedhetőnek és az állam birtokpolitikájának megvalósítása érdekében indokoltnak ítélte meg. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az elővásárlási jogosultnak alkotmányjogi szempontból erősebb pozíciója lenne, mint a termőföld tulajdonosának, mert míg utóbbi jogai közvetlenül az Alaptörvényből származnak, addig előbbi csak közvetetten élvezhet alkotmányos legitimitást” {3244/2017. (X.10.) AB határozat, Indokolás [49]; vö. 3157/2020. (V.21.) AB határozat, Indokolás [64]}. Az Alkotmánybíróság szerint „[a] termőföldre vonatkozó elővásárlási jog [...] nem tartozik

a tulajdon mint jogintézmény tartalmi elemei közé, így önmagában nem tartozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének védelme alá” {3244/2017. (X.10.) AB határozat, Indokolás [50]}.

- [19] A fent bemutatott gyakorlat alapján az alkotmányjogi panasz tulajdonhoz való jog sérelmét állító érvelésével kapcsolatban nem merül fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye.
- [20] 3.2. Az indítványozók álláspontja szerint mind a Kormányhivatal, mind pedig a Szegedi Törvényszék a jogszabállyal ellentétesen, megszorítóan értelmezte az indítványozók elfogadó nyilatkozatát.
- [21] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlattal rendelkezik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát illetően, így nem merül fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az alkotmányjogi panasz nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélyét sem az alábbiak szerint.
- [22] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárással kapcsolatos döntései során kifejtette, hogy tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]; 3430/2022. (X. 21.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb eszközzel már nem orvosolható” {3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [55]; 3042/2024. (II. 9.) AB végzés, Indokolás [12]}. „[A] tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3128/2023. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [23] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megjegyzi: mind a Kormányhivatal, mind pedig a Szegedi Törvényszék megindokolta döntésének alapját. Így a Kormányhivatal választ adott arra, hogy az indítványozók külön-külön tett nyilatkozatai mely okból nem felelnek meg a törvényi kritériumoknak. A Kormányhivatal kifejtette az egymásra mutató elfogadó nyilatkozatokkal felmerülő aggályokat, ahogy kitért arra is, hogy nem jogosult választani a külön-külön, illetve a közös tulajdonszerzésre irányuló elfogadás között (Kormányhivatal határozata, 7-8. oldal). A Szegedi Törvényszék szerint az elfogadó nyilatkozatból egyértelműen ki kell tűnnie a joggyakorlás

módjának, a nyilatkozatnak meg kell felelnie a Fölforgalmi törvény kógens szabályainak. Az ítélet alapján a Kormányhivatal nem értelmezheti az indítványozók szándékát (Szegedi Törvényszék ítélete, Indokolás [46]).

- [24] 3.3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók valójában a Kormányhivatal és a Szegedi Törvényszék jogértelmezésével, így a „teljes körű” elfogadás jelen ügyre megállapított értelmezésével nem értenek egyet. Viszont annak megítélés, hogy az indítványozók elfogadó nyilatkozatai a törvényben meghatározott feltételnek megfelelnek-e tényállás-megállapítási, illetőleg szakjogi-törvényértelmezési és nem alkotmányossági kérdés, annak megválaszolása az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik.
- [25] 4. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem teljesíti az Abtv. 29. §-ban írt befogadási kritériumokat. Ezért azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 30. § (2) bekezdés a) pontjai alapján visszautasította.
- [26] 5. Az indítványozók kérték az Alkotmánybíróságot, hogy hívja fel a Szegedi Törvényszéket a sérelmezett bírósági döntés végrehajtásának felfüggesztésére, melyet az Alkotmánybíróság kivételesen, az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglalt indokok valamelyikének fennállása esetén tesz meg. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, így nem kellett döntenie az ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről {3328/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [23]; 3356/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [24]; 3117/2023. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [24]; 3475/2023. (XI. 7.) AB végzés, Indokolás [38]}.

Budapest, 2024. június 7.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s.k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s.k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s.k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s.k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s.k.
alkotmánybíró